מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר מושגי יסוד בחקר ההיסטוריה ולהבדיל בין מקור ראשוני למשני
- לדעת לחשב מאות ולסדר אירועים על ציר זמן לפי לפנה״ס/לספירה
- להסביר את ראשית הנצרות, התפשטותה והיחסים עם האימפריה הרומית
- לתאר את מבנה החברה הפיאודלית ואת תפקידי הכנסייה והאבירים בימי הביניים

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א׳ – פרק 1 • מבוא להיסטוריה: מקורות וכלי עבודה – מושגי יסוד

1. א – חקר העבר של בני האדם בעזרת מקורות
2. ב – מקור ראשוני
3. ב – מקור משני
4. ב – שריד חומרי מהעבר כמו כלי, מטבע או מבנה
5. ב – מי כתב את המקור, מתי ולמה

חלק ב׳ – פרק 1 • מבוא להיסטוריה: מקורות וכלי עבודה – יישום: מיון מקורות ומאות

1. לא נכון – מקור ראשוני נוצר בזמן האירוע או בידי מי שהיה עד לו.
2. לא נכון – המאמר נכתב מאוחר מאוד ועל סמך מקורות אחרים, ולכן הוא מקור משני.
3. נכון – מוחקים את שתי הספרות האחרונות ומוסיפים 1: 10+1=11.
4. נכון – כך נהוגה הספירה - אין שנת אפס בין התקופות.
5. לא נכון – מגמתיות היא דווקא הצגה חד-צדדית שמטרתה לשכנע או להאדיר צד מסוים.

חלק ג׳ – פרק 1 • מבוא להיסטוריה: מקורות וכלי עבודה – חשיבה: ניתוח מקורות ועבודת ההיסטוריון

1. מקור ראשוני נוצר בזמן האירוע או בידי עד לו, למשל מכתב או יומן מאותה תקופה. מקור משני נכתב מאוחר יותר על סמך מקורות אחרים, למשל ספר לימוד או מאמר של היסטוריון.
2. לדוגמה: מי כתב את המקור ומה מעמדו? מתי נכתב - קרוב לאירוע או זמן רב אחריו?
3. לכל מקור עלולה להיות נקודת מבט או מגמתיות, והשוואה בין מקורות שונים עוזרת לבדוק אם הם מאששים זה את זה ולהגיע למסקנה מהימנה יותר.
4. שואלים שאלת מחקר, אוספים מקורות, בודקים כל מקור (מי כתב, מתי, למה), משווים בין המקורות, ולבסוף מפרשים ומסיקים מסקנות ומציגים אותן.

חלק ד׳ – פרק 2 • ציר זמן, ספירת שנים ומאות – עובדות יסוד

1. נכון – אחרי שנת 1 לפנה״ס מגיעה ישירות שנת 1 לספירה.
2. נכון – זו ההגדרה של מאה בציר הזמן.
3. נכון – בלפנה״ס סופרים לאחור, לכן 500 לפנה״ס מוקדם מ-100 לפנה״ס.
4. לא נכון – לספירה סופרים קדימה: 313, 476, 1096 וכך הלאה.

חלק ה׳ – פרק 2 • ציר זמן, ספירת שנים ומאות – חישוב מאות

1. 1
2. 5
3. 11
4. 14
5. 500

חלק ו׳ – פרק 2 • ציר זמן, ספירת שנים ומאות – סידור וניתוח אירועים

1. צו מילאנו ב-313 קדם לנפילת רומא ב-476, כי 313 קטן מ-476 בספירה.
2. צו מילאנו (313) ← נפילת רומא המערבית (476) ← הפילוג הגדול (1054) ← קריאה למסע הצלב הראשון (1095)
3. כי בלפנה״ס סופרים לאחור - ככל שהמספר קטן יותר, האירוע קרוב יותר לתחילת הספירה, כלומר מאוחר יותר.
4. לפי הכלל מוחקים את שתי הספרות האחרונות ומוסיפים 1: 14+1=15. השנה 1492 גדולה מ-1400 ולכן היא כבר במאה הבאה.

חלק ז׳ – פרק 3 • ראשית הנצרות והתפשטותה – שאלות ידע בסיסיות

- 1. ב – יהודי מהגליל שהטיף ברבים
- 2. ג – המושל הרומי פונטיוס פילטוס
- 3. א – 12 תלמידיו של ישו
- 4. ב – ספר הקודש של הנוצרים

חלק ח׳ – פרק 3 • ראשית הנצרות והתפשטותה – הבנה ויישום

- 1. לא נכון – פאולוס הפיץ את האמונה גם בקרב מי שלא היו יהודים.
- 2. נכון – קונסטנטינוס הוציא את הצו ב-313.
- 3. נכון – בישופים נפגשו ב-325 לקבוע עיקרי אמונה.

חלק ט׳ – פרק 3 • ראשית הנצרות והתפשטותה – מילוי והתאמה

- 1. 313
- 2. תאודוסיוס

חלק י׳ – פרק 3 • ראשית הנצרות והתפשטותה – התאמת מושגים

- 1 – ה (יהודי מהגליל שהוצא להורג בצליבה)
- 2 – ד (הפיץ את הנצרות גם בקרב לא-יהודים)
- 3 – ב (12 תלמידיו של ישו)
- 4 – א (313 – חופש פולחן לנוצרים)
- 5 – ג (325 – כינוס בישופים לקביעת עיקרי אמונה)

חלק י״א – פרק 4 • ימי הביניים: פיאודליזם וחברה – מושגי יסוד

- 1. ב – שיטה חברתית-כלכלית המבוססת על אדמה תמורת נאמנות ושירות
- 2. ב – אדון שמעניק אדמה ומבטיח הגנה
- 3. ג – לשבוע שבועת אמונים ולשרת אותו, בעיקר צבאית
- 4. ב – איכרים הקשורים לאדמה ואינם רשאים לעזוב בלי רשות

חלק י״ב – פרק 4 • ימי הביניים: פיאודליזם וחברה – הבנה והתאמה

- 1. נכון – כך מוגדר הקשר ביניהם בשיטה הפיאודלית.
- 2. לא נכון – הצמיתים היו קשורים לאדמה ולא יכלו לעזוב בלי רשות.
- 3. נכון – כך מתואר במבנה הפיאודלי המורכב.
- 4. לא נכון – גם לכנסייה היו אחוזות גדולות.

חלק י״ג – פרק 4 • ימי הביניים: פיאודליזם וחברה – יישום וחשיבה

- 1. פיאוד/אחוזה
- 2. צמיתים

חלק י״ד – פרק 4 • ימי הביניים: פיאודליזם וחברה – התאמת מושגים

- 1 – ד (אדון שמעניק אדמה והגנה)
- 2 – א (נשבע אמונים ומשרת את הסניור)
- 3 – ה (עובד את אדמת האדון, קשור אליה)
- 4 – ג (לוחם רכוב לפי קוד האבירות)
- 5 – ב (דוכסים ורוזנים מתחת למלך בפירמידה)

חלק ט״ו – פרק 5 • כוחה של הכנסייה ואבירים וערים – זיהוי ושליפה

- 1. א – אפיפיור
- 2. ג – ניהלו מסעות מסחר ימיים

חלק ט״ז – פרק 5 • כוחה של הכנסייה ואבירים וערים – מושגים

- 1. מעשר
- 2. נוצרית

חלק י״ז – פרק 5 • כוחה של הכנסייה ואבירים וערים – הבנה ויישום

- 1 – ד (לוחם רכוב שפעל לפי קוד האבירות)
- 2 – א (השלב הראשון בדרך להפוך לאביר)
- 3 – ה (השלב שלפני האבירות עצמה)
- 4 – ג (ארגון של בעלי מקצוע בעיר)
- 5 – ב (מקום מגורים ועבודה של נזירים ונזירות)

חלק י״ח – פרק 5 • כוחה של הכנסייה ואבירים וערים – תוכן נוסף

- 1. א – נאמנות, אומץ והגנה על החלשים והכנסייה
- 2. א – בגלל ירידים ומסחר שהתפתחו

חלק י״ט – פרק 6 • חזרה מסכמת וסימולציית מבחן – שליפה מהירה

- 1. ב – לחקור את העבר בעזרת מקורות ולפרש אותם
- 2. ג – המאה ה-11
- 3. ב – האפיפיור
- 4. א – הודח הקיסר האחרון של רומא המערבית
- 5. א – 12 תלמידיו של ישו

חלק כ׳ – פרק 6 • חזרה מסכמת וסימולציית מבחן – יישום והשלמה

- 1. צמית
- 2. 476
- 3. הברית החדשה
- 4. סניור

כרטיס יציאה – מה לחפש

- תשובה טובה תכלול הגדרה מדויקת ודוגמה מהחומר (למשל יומן מול ספר לימוד)
- תשובה טובה תראה שימוש נכון בכלל האצבע למאות ובסדר כרונולוגי נכון של אירועים כמו 476, 800, 1054
- תשובה טובה תזכיר לפחות שלוש שכבות בפירמידה (מלך, אצילים/אבירים, איכרים) ותפקיד אחד של הכנסייה כמו גביית מעשר או חרם

טיפים להפעלה:

- אפשר לחלק את החוברת לשלושה מפגשים – פרקים 1-2, 3, 4-5 – ופרק 6 כחזרה לפני המבחן
- לתלמידים המתקשים מומלץ להתחיל מכרטיסי המושגים לפני מילוי הפרקים הכתובים
- לתלמידים עולים כדאי לשלב מילון מושגים בשפת האם לצד התרגול הכתוב
- אפשר לסיים כל פרק במשחק מתאים מהאתר כדי לחזק את הלמידה בצורה פעילה

חוברת תרגול – מבוא להיסטוריה, ימי הביניים והנצרות

מבחן והכנה – מבוא להיסטוריה, ימי הביניים והנצרות

· רגיל

תוכן החוברת

1. פרק 1 – מבוא להיסטוריה: מקורות וכלי עבודה
2. פרק 2 – ציר זמן, ספירת שנים ומאות
3. פרק 3 – ראשית הנצרות והתפשטותה
4. פרק 4 – ימי הביניים: פיאודליזם וחברה
5. פרק 5 – כוחה של הכנסייה ואבירים וערים
6. פרק 6 – חזרה מסכמת וסימולציית מבחן

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – מבוא להיסטוריה, ימי הביניים והנצרות

חוברת התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

עבדו על פי סדר הפרקים – כל פרק מתאים לחלק אחר מהחומר. ענו תחילה לבד, ואז בדקו מול דפי הסיכום. בסוף כל פרק יש שאלות קצרות לבדיקה עצמית.

1 חלק א' – פרק 1 • מבוא להיסטוריה: מקורות וכלי עבודה – מושגי יסוד

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהי היסטוריה?

א) חקר העבר של בני האדם בעזרת מקורות ב) ניחוש על העתיד ג) אוסף סיפורים דמיוניים
ד) רשימת תאריכים בלבד

2. מקור שנוצר בזמן האירוע, או בידי מי שהיה עד לו, נקרא...

א) מקור משני ב) מקור ראשוני ג) אגדה עממית ד) ניחוש

3. מקור שנכתב מאוחר יותר, על סמך מקורות אחרים, נקרא...

א) מקור ראשוני ב) מקור משני ג) ממצא ארכאולוגי ד) עדות בעל פה

4. מהו ממצא ארכאולוגי?

א) סיפור שעבר בעל פה מדור לדור ב) שריד חומרי מהעבר כמו כלי, מטבע או מבנה
ג) מאמר בעיתון מהיום ד) ציור שצויר במאה העשרים

5. אילו שאלות שואלים כדי לבדוק את אמינות המקור?

א) באיזה צבע הדיו ומה גודל הדף ב) מי כתב את המקור, מתי ולמה ג) כמה עמודים יש במקור
ד) באיזה כתב יד הוא נכתב

2 חלק ב' – פרק 1 • מבוא להיסטוריה: מקורות וכלי עבודה – יישום: מיון מקורות ומאות

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	מקור ראשוני נוצר תמיד שנים רבות אחרי האירוע.	☐	☐
2	מאמר שכתבה היסטוריונית היום על המוות השחור הוא מקור ראשוני.	☐	☐
3	השנה 1096 שייכת למאה ה-11.	☐	☐
4	אחרי שנת 1 לפנה"ס באה מיד שנת 1 לספירה, בלי שנת 0.	☐	☐
5	מגמתיות פירושה הצגת האירוע בצורה מאוזנת לגמרי, בלי דעה אישית.	☐	☐

3 חלק ג' – פרק 1 • מבוא להיסטוריה: מקורות וכלי עבודה – חשיבה: ניתוח מקורות

ועבודת ההיסטוריון

ענו בקצרה.

1. הסבירו במילים שלכם מה ההבדל בין מקור ראשוני למקור משני, ותנו דוגמה אחת לכל סוג.

2. כתבו שתי שאלות שהיסטוריון או היסטוריונית ישאלו כדי לבדוק את אמינות מקור.

3. הסבירו מדוע חשוב להשוות בין כמה מקורות שונים לפני הסקת מסקנה היסטורית.

4. תארו בקצרה את עבודת ההיסטוריון או ההיסטוריונית, לפי השלבים שנלמדו.

4 חלק ד' – פרק 2 • ציר זמן, ספירת שנים ומאות – עובדות יסוד

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	אין שנת 0 בין לפנה"ס לספירה.	☐	☐
2	מאה היא תקופה של 100 שנים.	☐	☐
3	ככל שהמספר לפני הספירה גדול יותר, כך האירוע מוקדם יותר.	☐	☐
4	לספירה סופרים את השנים לאחור, מהגדול לקטן.	☐	☐

5 חלק ה' – פרק 2 • ציר זמן, ספירת שנים ומאות – חישוב מאות

השלימו את המילה החסרה.

1. כלל לחישוב מאה: מוחקים את שתי הספרות האחרונות ומוסיפים _____ .

2. השנה 476 (נפילת רומא המערבית) שייכת למאה ה- _____ .

3. השנה 1096 שייכת למאה ה- _____ .

4. השנה 1347 (המוות השחור) שייכת למאה ה- _____ .

5. המאה ה-5 לספירה כוללת את השנים 401 עד _____ .

6 חלק ו׳ – פרק 2 • ציר זמן, ספירת שנים ומאות – סידור וניתוח אירועים

ענו בקצרה.

1. מה קדם למה: צו מילאנו (313) או נפילת רומא המערבית (476)? הסבירו.

2. סדרו לפי סדר כרונולוגי: הפילוג הגדול, צו מילאנו, נפילת רומא המערבית, קריאה למסע הצלב הראשון.

3. מדוע שנת 100 לפנה״ס מאוחרת משנת 500 לפנה״ס, אף ש-100 קטן מ-500?

4. הסבירו במילים שלכם למה שנת 1492 שייכת למאה ה-15 ולא למאה ה-14.

7 חלק ז׳ – פרק 3 • ראשית הנצרות והתפשטותה – שאלות ידע בסיסיות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי היה ישו?

א) קיסר רומי ב) יהודי מהגליל שהטיף ברבים ג) אפיפיור ראשון ד) אביר מימי הביניים

2. מי הוציא את ישו להורג בצליבה?

א) האפיפיור ב) קונסטנטינוס ג) המושל הרומי פונטיוס פילטוס ד) תאודוסיוס

3. מה היו השליחים?

א) 12 תלמידיו של ישו ב) קבוצת קיסרים רומים ג) אבירים נוצרים ד) כותבי התנ״ך

4. מהי הברית החדשה?

א) חוק רומי ב) ספר הקודש של הנוצרים ג) מכתב של קיסר ד) מפת האימפריה

8 חלק ח׳ – פרק 3 • ראשית הנצרות והתפשטותה – הבנה ויישום

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	פאולוס הפיץ את הנצרות רק בקרב יהודים.	☐	☐
2	צו מילאנו משנת 313 העניק לנוצרים חופש פולחן.	☐	☐
3	ועידת ניקאה כונסה כדי לקבוע את עיקרי האמונה הנוצרית.	☐	☐

9 חלק ט׳ – פרק 3 • ראשית הנצרות והתפשטותה – מילוי והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. קונסטנטינוס הוציא את צו מילאנו בשנת _____ לספירה.

2. הקיסר _____ הפך את הנצרות לדת הרשמית של האימפריה בשנת 380.

10 חלק י׳ – פרק 3 • ראשית הנצרות והתפשטותה – התאמת מושגים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. ישו	___	**א.** 313 – חופש פולחן לנוצרים
2. פאולוס	___	**ב.** 12 תלמידיו של ישו
3. השליחים	___	**ג.** 325 – כינוס בישופים לקביעת עיקרי אמונה
4. צו מילאנו	___	**ד.** הפיץ את הנצרות גם בקרב לא-יהודים
5. ועידת ניקאה	___	**ה.** יהודי מהגליל שהוצא להורג בצליבה

11 חלק י״א – פרק 4 • ימי הביניים: פיאודליזם וחברה – מושגי יסוד

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהי פיאודליזם?

(א) שיטת ממשל דמוקרטית (ב) שיטה חברתית-כלכלית המבוססת על אדמה תמורת נאמנות ושירות

(ג) דת חדשה באירופה (ד) שיטת מסחר בין ערים

2. מי הוא הסניור?

(א) איכר שעובד את האדמה (ב) אדון שמעניק אדמה ומבטיח הגנה (ג) לוחם רכוב על סוס

(ד) ראש הכנסייה

3. מה ווסל מתחייב לעשות כלפי הסניור?

(א) לשלם מעשר לכנסייה (ב) להילחם נגד המלך (ג) לשבוע שבועת אמונים ולשרת אותו, בעיקר צבאית

(ד) לבנות קתדרלה

4. מיהם הצמיתים?

(א) סוחרים בערים (ב) איכרים הקשורים לאדמה ואינם רשאים לעזוב בלי רשות (ג) נזירים במנזר

(ד) אבירים צעירים

12 חלק י"ב – פרק 4 • ימי הביניים: פיאודליזם וחברה – הבנה והתאמה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הווסל נשבע שבועת אמונים לסניור שלו.	☐	☐
2	צמיתים יכלו לעזוב את האדמה מתי שרצו, בלי רשות.	☐	☐
3	אדם יכול היה להיות ווסל של אדון אחד וסניור של אחרים.	☐	☐
4	לכנסייה לא היו אחוזות אדמה משלה בימי הביניים.	☐	☐

13 חלק י"ג – פרק 4 • ימי הביניים: פיאודליזם וחברה – יישום וחשיבה

השלימו את המילה החסרה.

1. הסניור מעניק _____ (אדמה) לווסל תמורת נאמנות ושירות.

2. ה_____ עובדים את אדמת האדון, משלמים בתוצרת ובעבודה.

14 חלק י"ד – פרק 4 • ימי הביניים: פיאודליזם וחברה – התאמת מושגים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. סניור	___	**א.** נשבע אמונים ומשרת את הסניור
2. ווסל	___	**ב.** דוכסים ורוזנים מתחת למלך בפירמידה
3. צמית	___	**ג.** לוחם רכוב לפי קוד האבירות
4. אביר	___	**ד.** אדון שמעניק אדמה והגנה
5. אצילים	___	**ה.** עובד את אדמת האדון, קשור אליה

15 חלק ט"ו – פרק 5 • כוחה של הכנסייה ואבירים וערים – זיהוי ושליפה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי עמד בראש הכנסייה הקתולית בימי הביניים?

א) אפיפיור ב) קיסר ג) דוכס ד) נזיר

2. מה לא עשו נזירים ונזירות במנזרים?

א) העתיקו ספרים ב) עבדו באדמה וטיפלו בחולים ג) ניהלו מסעות מסחר ימיים ד) התפללו ולימדו

16 חלק ט"ז – פרק 5 • כוחה של הכנסייה ואבירים וערים – מושגים

השלימו את המילה החסרה.

1. הכנסייה גבתה מהאיכרים _____ – עשירית מהתוצרת.

2. חרם (נידוי) היה הוצאה מהאדם מהקהילה ה_____ ונחשב עונש חמור מאוד.

17 חלק י"ז – פרק 5 • כוחה של הכנסייה ואבירים וערים – הבנה ויישום

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. אביר	____	**א.** השלב הראשון בדרך להפוך לאביר
2. נער משרת	____	**ב.** מקום מגורים ועבודה של נזירים ונזירות
3. נושא כלים	____	**ג.** ארגון של בעלי מקצוע בעיר
4. גילדה	____	**ד.** לוחם רכוב שפעל לפי קוד האבירות
5. מנזר	____	**ה.** השלב שלפני האבירות עצמה

18 חלק י"ח – פרק 5 • כוחה של הכנסייה ואבירים וערים – תוכן נוסף

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. קוד האבירות כלל בעיקר:

א) נאמנות, אומץ והגנה על החלשים והכנסייה ב) עושר ומסחר בלבד ג) בניית טירות בלבד

ד) כתיבת ספרים בלבד

2. מדוע גדלו הערים והמסחר מהמאה ה-11 בערך?

א) בגלל ירידים ומסחר שהתפתחו ב) בגלל נפילת רומא ג) בגלל צו מילאנו ד) בגלל הפילוג הגדול

19 חלק י"ט – פרק 6 • חזרה מסכמת וסימולציית מבחן – שליפה מהירה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה התפקיד העיקרי של היסטוריון/ית?

א) לכתוב חוקים חדשים ב) לחקור את העבר בעזרת מקורות ולפרש אותם ג) לנבא את העתיד

ד) לבנות טירות וכנסיות

2. באיזו מאה נמצאת השנה 1096 (מסע הצלב הראשון)?

א) המאה ה-9 ב) המאה ה-10 ג) המאה ה-11 ד) המאה ה-12

3. מי עמד בראש הכנסייה הקתולית?

א) הקיסר ב) האפיפיור ג) האביר ד) הווסל

4. מה קרה בשנת 476?

א) הודח הקיסר האחרון של רומא המערבית ב) נחתם צו מילאנו ג) התקיימה ועידת ניקאה

ד) הנצרות הפכה לדת המדינה

5. מי הם ה"שליחים"?

א) 12 תלמידיו של ישו ב) חיילי הקיסר ג) נזירים במנזר ד) אבירים בטירה

20 חלק כ' – פרק 6 • חזרה מסכמת וסימולציית מבחן – יישום והשלמה

השלימו את המילה החסרה.

1. ה_____ הוא איכר הקשור לאדמה, עובד אותה ואינו רשאי לעזוב בלי רשות.

2. בשנת _____ הודח הקיסר הרומי האחרון במערב בידי מפקד גרמאני.

3. ה_____ הוא ספר הקודש הנוצרי, ובו הבשורות על חיי ישו והאיגרות.

4. ה_____ הוא אדון שמעניק אדמה ומבטיח הגנה למי שמשרת אותו.

כרטיס יציאה

אני יודע/ת להסביר את ההבדל בין מקור ראשוני למקור משני ולתת דוגמה לכל אחד

אני יודע/ת לחשב לאיזו מאה שייכת שנה נתונה ולסדר אירועים על ציר זמן

אני יודע/ת לתאר את מבנה הפירמידה הפיאודלית ואת תפקידי הכנסייה בימי הביניים

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀